

Olulisemad muudatused uues pankrotiseaduses

Prof Paul Varul, *Tartu Ülikooli eraõiguse instituudi juhataja*

1. 22. juunil 2003 vastu võetud ja 1. jaanuarist 2004 kehtima hakkav uus pankrotiseadus kujutab endast seni kehtiva pankrotiseaduse täiustatud varianti, mis ei too pankrotiõigusesse radikaalseid muudatusi, küll aga sisaldab päris mitmeid olulise tähendusega uuendusi.

2. Korrastatud on **pankrotimenetluse raugemise ja väljakuulutamise regulatsiooni**. Raugemise ainsaks aluseks on asjaolu, et võlgnik on küll maksejõuetu, kuid tal ei jätku vara pankrotimenetluse kulude kattekski ning puudub perspektiiv võlgniku vara pankrotivarana suurendada. Kui pankrotimenetlus on algatatud, võib maksejõuetuse tuvastamise korral võlgniku pankroti välja kuulutada ka siis, kui võlausaldaja pankrotiavalduse aluseks olev nõue on kohtuistungis ajaks rahuldatud. „Selge nõude” mõiste on muudetud paindlikumaks, muus menetluses vaidluse olemasolu pankrotiavalduses sisalduva nõude üle ei tee nõuet automaatselt miteselgeks, nagu see tuleneb praegu kehtivast seadusest.

3. Mõnevõrra on muudetud **pankrotimenetluse organite** kohta käivaid reegleid. Loobutud on pankrotihaldurite atesteerimise nõudest, sisse on seatud riiklik järelevalve haldurite tegevuse üle. Tugevdatud on kohtu järelevalvefunktsiooni pankrotimenetluses. Kohtunik osaleb esimesel võlausaldajate üldkoosolekul, et lahendada koheselt vaidlused häälte arvu üle.

4. Mitmed muudatused on tehtud **nõuete** kohta. Pandipidajaid peab haldur kirjalikult teavitama – kui seejärel pandipidaja ei esita tähtaegselt nõuet ja nõude esitamise tähtaega ei ole ennistatud loetakse pandiõigus lõppenuks. Nõuete kaitsmisel on antud õiguslik tähendus ka võlgniku vastuväitele. Võlgniku vastuväide ei tingi küll seda, et nõue jääks seetõttu kaitsmata, kuid tunnustatud nõuete nimekirjal ei ole nõude osas, millele võlgnik vastuväite esitas, pankrotimenetluse lõppemise järel täitedokumendi tähendust. Üks olulisemaid muudatusi seisneb eesõigusnõuete vähendamises, nii on eesõigusnõudeks vaid pandiga tagatud nõuded, uuenduseks on ka pandieseme müügist saadud rahast kuni 0.15% kasutamine pankrotimenetlusega seotud väljamaksete katteks.

5. Seoses **pankrotivara** moodustamisega on muudetud tagasivõitmise mõistet. Nii ei ole enam tagasivõitmise eelduseks asjaolu, et vara oleks võlgniku omandist välja läinud, vaid määravaks on, et tagasivõidetava tehinguga oleks kahjustatud võlausaldajate huve. Pankrotivara müümisel on peamiseks aluseks täitemenetluse seadustik, kuid tunduvalt täpsemini on sätestatud pandiga tagatud asjade müügi erisused, eelkõige pandiõiguse kustutamise või püsijäämise aspektist.

6. Kaasaegses pankrotiõiguses pööratakse üha suuremat tähelepanu **võlgniku kaitsele**. **Juriidiliste isikute** puhul väljendab see võimaluses vältida likvideerimist tervendamise või kompromissi kaudu. Selles osas on ka uus pankrotiseadus paindlikum, soovitatav oleks aga vastu võtta eraldi seadus, mis võimaldaks tervendamist koos nõuete vähendamisega väljaspool pankrotimenetlust, enne pankrotimenetluse algust. **Füüsilistest isikutest** võlgnike paremaks kaitseks on uues pankrotiseaduses sätestatud põhimõtteliselt uus protseduur – füüsilisest isikust

võlgniku kohustustest vabastamise menetlus. Nimetatud menetluse olemus seisneb selles, et juhul kui võlgnik pärast pankrotimenetluse lõppu täidab korralikult oma seadusest tulenevaid kohustusi, vabastab kohus viie aasta möödumisel võlgniku nende võlgade maksmise kohustusest, mis tal selleks ajaks veel tasumata on. Tegemist on uue regulatsiooniga, mida tuleks enne seaduse kehtima hakkamist täpsustada. Põhjendamatult puudub rakendussäte selle kohta, et nimetatud menetlust saaks kohaldada ka nende füüsilisest isikust võlgnike suhtes, kelle pankrot on juba välja kuulutatud. Seaduse kohaselt tuleb võlgniku kohustustest vabastamise avaldus esitada kohtule hiljemalt võlausaldajate esimese üldkoosoleku toimumise ajaks. Ilma erandit sätestava rakendussätteta ei saaks need võlgnikud, kelle pankrotimenetluses on võlausaldajate esimene üldkoosolek juba toimunud, taotleda enda suhtes kohustustest vabastamise menetluse algatamist. Uue regulatsiooni puuduseks on ka see, et võlgadest vabastamise menetluse otsustab kohus lõpparuande kinnitamisel. Põhjendamatult on seadusest välja jäänud võimalus nimetatud menetlust alustada ka siis, kui füüsilisest isikust võlgniku pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu.